

en el nom de la llebre i no pas *f*-, si bé no descartem que existeixi a això alguna escapatòria en el complicat quadro dialectal de la fonètica històrica dins l'immens complex de les llengües irànies; tenint en compte que a aquest persa ant. *farnab* responia *x^varanab*- en la llengua antiquíssima de l'Àvesta (Bartholomae, *Altiranisches Wb.*, 1870-1872) puix que el *x^v*-avèstic és un so de la mena del *b*-. I en tot cas fóra legítim, si bé no necessari, conjecturar que ja existia *ħarnak* 'llebreta' quan es formaren aquells noms propis escites i cuneïformes, i que l'un o l'altre d'aquests dos elements serví de model en la formació del segon o el tercer (qualsevol que fos la direcció en què aquesta influència actués com a model); i en tot cas aquest punt incert no deixa d'afegir pes a la gran probabilitat que ja tenia la procedència última de l'Iran.

¹ «Los gazapos e *farnacas* e liebres pequeñitas», en l'*Epílogo en Medicina*, text aragonès si bé publicat a Burgos en aquesta data. Notícia de María Teresa Herrera del *Instituto de Historia de la Medicina Española de Salamanca*, autora de les eds. de López de Villalobos i Alonso de Chirino, en la col·lecció d'aquest institut, 1973. — ² «Yé una llebreta jove», Pep de Fades (1965); i molt prop de l'Alta Ribagorçana: a Senet, a prop. de *catxapons*, em digueren «en altres punts *farnakêtes*», comprovació indirecta que allí ja no l'usen ni saben bé què és: val a dir que en aquestes valls les llebres són raríssimes. — ³ *ħarnaq* «gaçapo de conejo», p. 259; també *RMa.* el dóna entre els equivalents aproximats de «cuniculus» (pp. 93, 327). — ⁴ Freytag (I, 481; II, 296), per bé que aquest no precisa bé si l'ha trobat en el Meidaní († 1124), que era fill del Khorassan, o en el Domairí, que si no m'enganyo és egipci de fi del S. XIV. — ⁵ Gabrieli, *Onomasticon Arab.* de Teano, p. 81; Hess von Wyss (p. 20), el registrà com a tal entre les beduïnes del Nedjd, amb la pronúncia actual *ħreinidz*, fent constar que el significat propi és «kleiner Hase». — ⁶ C. Huart, *Hist. de la Litt. Arabe*, pp. 13 i 11. — ⁷ Cf. *ħišmnāk* 'irat, colèric', *turušnāk* 'acidul' («säuerlich») al costat *ħišm* 'ira' («zorn»), *turuš* 'agre', veg. Horn en el *Grundriss d. iran. Phil.* de Geiger II, 183-4. Per a la invasió del fonema àrab *q* en mots iranís d'un altre origen, veg. ibidem, p. 12. És sabut que l'àrab sovint canvia el *k* irani en *q* en els seus persismes (*qazz* < persa *kazz*, DCEC GASA).

Farnat, V. *farina* *Farnell*, mala pronúncia de *frenell*, V. *afrenellar* (FRE) *Farner*, -era, -ereta, -eria, -erola, *farniment*, *farnolar*, V. *farina* *Faró*, V. *far*; en el sentit d'«esquerp» i nom de gos (*AlcM*), del fr. popular *farasud* (per al qual veg. Bloch i el que hem dit s. v. *far*) *Farol*, *farola*, *farolar*, *farolejar*, *faroler*, -lera, *farolet*, V. *far* *Farolla* 'trampa, engany dissimulat' (Lab. 1864) mal documentat, variant de *fadolla*/FA-LÖRNIA *Farot* 'espècie de tell', segons Labèrnia (1839 ---), potser reducció de *farot* (comparació amb els frares encaputxats en processó? cf. hisp-amer. *frailejón* i altres derivats del cast. *fraile* i mots germans,

DCEC) *Farragada*, V. *farro* *Farraginal*, V. *farratge* *Farrago*, V. *farro* *Farrai(a)*, *farraiar*, V. *farratge* *Farramalla*, V. *faramalla* *Farrancada*, *farranca*, algueresos, com suggereix En Duarte, deuen venir d'un *aferrancar*/*farrancar*, derivat d'*aferrar*

FARRATGE, 'herbam dels prats i camps que es dóna al bestiar', del ll. FARRĀGO, -AGĪNIS, 'grana que donen al bestiar', derivat de FAR, FARRIS (veg. FARRO). □ 1.ª doc.: les *ferrages*, doc. de 1364; el derivat *ferragenal*, ja sovint des de 1147.

«Dos camps arran de la vila, que apela hom les *ferrages*», en doc. de Torrelles de la Salanca, a. 1365 (RLR XVI, 25). També en Eiximenis, i doc. de 1373, citats per *AlcM*, «*ferraja*: farrago», «lo segador de *ferraja* o fe: foeniseix, -ecis», OPou (*ThPu.*, 33, 85). En tots els quals apareix, doncs, amb *fe*- i com a femení; escrit *ja*- no es troba sovint, fora dels parlars i textos orientals, si bé també en els altres pot aparèixer, sobretot perquè sempre és un canvi fàcil i freqüent el d'*err* pretònic en *arr*. D'acord amb això, notem que en romànic hi ha, més o menys pertot, formes provinents d'una base FERRAGO del llatí vulgar —cast. *herrén*, cast. antic *ferraine* [865],¹ oc. ant. *ferratge*, port. *ferrã*, it. *ferrana*, etc.—, la qual trobem ja en la *Mulomedicina Chironis* i en glosses. Amb *a*, és clar, en textos com «lo farriginal per a fer *farratge* per a las suas cavallerias» en un contracte tarragonès de 1799 (E. Toda, *DAG.*).

Per la influència dels abstractes en *-atge*, és més aviat masculí avui en català central (*farratge bord* 'trèvol', etc.); «lo *faráge*» verbal de Bernuí (pall.). Però el femení segueix molt estès en els parlars més allunyats del centre, i en aquesta zona la palatal resta *ž*, d'acord amb la fonètica dial. del NE. (*LleuresC*, 260). És femení encara a Mallorca (*BDLC* x, 136), i així l'anoto en molts parlars nòrdics del domini cat. oriental: *lə fəřáz* Biure d'Emp. (1931); «allí han tallat la *fəřáz* que hi havia i hi han sembrat patates», Pardiñes (1935); «per *las fəřáz*es entenem les herbes per al bestiar, com alfals, trepadella i ---», St. Aniol de Finestres (1968, *lə fəřáz* 1980); «*lə fəřáz* d'En Sala», prats als afores de Setcases (1936). I igual seguim enllà de l'Albera: «allà dalt hi ha *fəřáz*es per al bestiar» a Forques dels Aspres, «*las fəřáz*es» al fons dels «Camps dels Horts» a Flaçà de Conflent (1960). Cat. occid.: *fəřágə* Priorat (Vilella Baixa, 1935). Sovint sembla ja haver quedat reduït a mer nom de lloc, o bé és difícil de distingir-ho; però en altres casos es manté bé en ús apellatiu: «allà tenim una *faráčeta*» em signaven des del poble, i es veia un prat, a Sta. Engràcia de Tremp (1957). Poc s'ha apartat d'això l'ús menorquí, on el fan femení, amb distinció (si bé no fonamental) de *barquera* (Camps Merc., *FolkI.* 1, 143): «es pardal de na Xeliu / diuen que ha tornat sauvatge: / se'n va per dins sa *farratge*, / com veu allotes, ja riu...», id. (I, 126).

El tractament de *g*^l com a *ž* propi de Pall. i Ribag. fa que allà es mantinguin formes especials, i també el significat hi és diferent. A tot Cardós, Vall Ferrera i